

ಮಲಗಿಕೊಂಡು ನಮ್ಮೊಡನೆ ಒಂದೆರಡು ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿದರು. ನಮಗೆ ಸಂಕೋಲೆಗಳಿವೆಯೇ ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದರು. ನನ್ನ ಮಿತ್ರರಿಗೆ ಅದು ಅರ್ಥವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅರ್ಥವಾಯಿತೇ ಎಂದು ನನ್ನನ್ನು ಕೇಳಿದರು. ನಮಗೆ ಮದುವೆಯಾಗಿದೆಯೇ ಎಂದು ಅವರು ನಮ್ಮನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎಂದೆ. “ಇಲ್ಲ” ಎಂದು ನಾನು ಉತ್ತರಿಸಿದೆ. “ಅದು ಬಹಳ ಒಳ್ಳೆಯದು” ಎಂದು ಹೇಳಿ, “ನನಗೆ ಆರೋಗ್ಯ ಸರಿಯಿಲ್ಲ, ಇಂದು ನಿಮ್ಮೊಡನೆ ಮಾತನಾಡಲಾರೆ, ಕ್ಷಮಿಸಿ. ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಬನ್ನಿ, ಮಾತನಾಡೋಣ” ಎಂದರು.

ಕೆಲವು ದಿನಗಳ ನಂತರ ನಾನು ಕಲ್ಕತ್ತೆಯಿಂದ ಬೇಲೂರು ಮಠಕ್ಕೆ ಹೋದೆ. ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಮುಂಜಾನೆಯೇ ಹೋಗಿದ್ದೆ. ಸ್ವಾಮಿ ಪ್ರೇಮಾನಂದರು ತರಕಾರಿ ರಾಶಿಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಡಿಗೆ ಮನೆಯ ಹತ್ತಿರ ಕುಳಿತಿದ್ದನ್ನು ಕಂಡೆ. ಆ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ನಾನೂ ಕುಳಿತೆ. ಅವರು ನನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳತೊಡಗಿದರು - ನಾನು ಯಾರು, ನನ್ನ ಹೆಸರೇನು, ನಾನು ಏನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವೆ ಎಂಬುದಾಗಿ. ಅದೊಂದು ಸ್ಮರಣೀಯ ದಿನ, ಅದೇಕೆ ನನ್ನ ಜೀವನದಲ್ಲೇ ಅತ್ಯಂತ ಸ್ಮರಣೀಯವಾದ ದಿನ. ಏಕೆಂದರೆ ಆ ದಿನ ಅವರು ನಾನು ಸಂಘದ ಸದಸ್ಯನಾಗುವೆನೆಂಬ ಭರವಸೆಯನ್ನಿತ್ತರು. ಅದು ನನ್ನ ಊಹೆಗೆ ನಿಲುಕದುದಾಗಿತ್ತು. ನೋಡಿ, ಸಂಘವನ್ನು ಸೇರುವುದು ಅತ್ಯಂತ ಕಷ್ಟದ ವಿಷಯವಾಗಿತ್ತು; ಸಂಘದಿಂದ ನಾನು ಸ್ವೀಕೃತನಾಗುವುದು ಅತ್ಯಂತ ಗೌರವದ ವಿಷಯವಾಗಿತ್ತು. ಸಂಜೆಯ ಪೂಜೆಯಾದ ನಂತರ ಅವರು ನನ್ನೊಡನೆ ಮಾತನಾಡಲಾರಂಭಿಸಿದರು. “ಬಾ, ನನ್ನ ಕೋಣೆಗೆ ಬಾ” ಎಂದರು. ನಾನು ಅವರೊಡನೆ ಹೋದೆ. ಅವರು ನನ್ನನ್ನು ಆಲಂಗಿಸಿದರು. ಅವರು ಅಂದು ಅನಂತ ಕೃಪಾಮಯರಾಗಿದ್ದರು. ಅತ್ಯಂತ ಆತ್ಮೀಯತೆಯಿಂದ ನಾವು ಮಾತನಾಡಿದೆವು. ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಅವರು ನನ್ನನ್ನು ಅವರ ಸ್ವಂತ ದವನೆಂದು ಹೇಳಿದರು. ನಾನು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಸೇರಿದವನೆಂದು ನನಗೆ ಅನುಭವವಾಯಿತು; ನಾನು ಆ ದಿವ್ಯ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯದ ಭಾಗವಾದೆ. ಆ ಬಗ್ಗೆ ಊಹೆ, ಕಲ್ಪನೆ ಅಥವಾ ನಿರ್ಣಯದ ಅಗತ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಮಠದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನ ಇರವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಅನುಭವಿಸಬಹುದಾಗಿತ್ತು; ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಈ ವಿಷಯಗಳು ಸತ್ಯವಾಗಿದ್ದವು. ಇದೀಗ ನನ್ನ ಭವಿಷ್ಯ ಜೀವನ ಸದೃಢವಾಯಿತೆಂದು ನನಗೆ ತಿಳಿಯಿತು; ನನಗಿದ್ದ ಆತ್ಮಪ್ರತಿ ಹೊರಟು ಹೋಯಿತು. ಅವರಿಂದ ನನಗೆ ದೊರೆತ ಆಶೀರ್ವಾದ ಮಹತ್ತರವಾದುದಾಗಿತ್ತು. ಆಗಿನ ಎಲ್ಲ ವಿವರಗಳನ್ನೂ ನಾನು ನೀಡಲಾರೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವು ಬಹಿರಂಗವಾಗಿ ಹೇಳಲಾರದಷ್ಟು ವೈಯಕ್ತಿಕವಾದವು. ಆದರೆ ಅಂತಹ ಆಶೀರ್ವಾದವನ್ನು ಎಲ್ಲೋ ಕೆಲವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಮಾಡಿರುವುದಾಗಿ ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವರೇ ನನಗೆ ಹೇಳಿದರು. ಆ ಪದಗಳನ್ನು ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ನಲ್ಲಿ “very few, very few” ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಮಠದಲ್ಲಿ ನಾನು ಅನೇಕ ದಿನ ಇರ

ಬೇಕೆಂದು ಅವರು ಇಚ್ಛಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಮಿತ್ರರಿಗೆ ನನ್ನ ಸುಯೋಗದ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿಸಲು ನಾನು ಕಾತರನಾಗಿದ್ದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಕಲ್ಕತ್ತೆಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಿದೆ - ಅದೇ ನಾನು ಮಾಡಿದ ತಪ್ಪು.

ನಾನು ಕಲ್ಕತ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ತಿಂಗಳಿನಲ್ಲಿ ಅವರನ್ನು ಅನೇಕ ಬಾರಿ ಭೇಟಿಯಾದೆ. ನಂತರ ನಾನು ಕಾಲೇಜು ಓದುತ್ತಿದ್ದ ಊರಿಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಿದೆ. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಶ್ರದ್ಧೆ ತೀವ್ರವಾಯಿತು. ಬೆಂಕಿ - ತ್ಯಾಗದ ಬೆಂಕಿ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಹೊತ್ತಿಕೊಂಡಂತಾಯಿತು. ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತೊರೆದು ಕೂಡಲೆ ಮಠವನ್ನು ಸೇರಿಬಿಡಬೇಕೆನ್ನಿಸಿತು. ಹಾಗಾಗಿ ಸ್ವಾಮಿಗಳಿಗೆ ಪತ್ರ ಬರೆದೆ: ‘ಸ್ವಾಮೀಜಿ, ನನಗೆ ಈಗ ಕಾಲೇಜನ್ನು ಬಿಡಬೇಕೆನ್ನಿಸಿದೆ. ನೀವು ಅನುಮತಿ ಇತ್ತರೆ, ನಾನು ಬಂದು ಮಠವನ್ನು ಸೇರುತ್ತೇನೆ.’ ಅವರು ದೀರ್ಘವಾದ ಮತ್ತು ವಿಶ್ವಾಸಪೂರ್ವಕ ಪತ್ರವನ್ನು ಬರೆದರು. ಪತ್ರ ವಿಶ್ವಾಸ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿದ್ದರೂ, ನಾನು ವ್ಯಾಸಂಗವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಬೇಕೆಂಬುದು ಅವರ ನಿರ್ಧಾರವಾಗಿತ್ತು. ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವಿಲ್ಲದವನು ಸಂನ್ಯಾಸಿಯಾಗುವುದು ಒಂದು ಹಿಂಸೆ. ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರ ಮತ್ತು ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರ ಬೋಧನೆಗಳು ಬಹು ಆಳವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ ಪಾಂಡಿತ್ಯ ಬೇಕಾಗುವುದು; ಆದುದರಿಂದ ಕಲ್ಕತ್ತ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದಿಂದ ಕನಿಷ್ಠ ಪಕ್ಷ ಒಂದು ಪದವಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿರಬೇಕು ಎಂದು ತಿಳಿಸಿದರು. ಹಾಗಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ನನ್ನನ್ನು ಮಠಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಸೇರಿಸಿದ್ದರು. ಅವರು ಮುಂದುವರಿದು, “ಅನೇಕ ವಿದೇಶೀಯರು ನಮ್ಮ ಮಠಕ್ಕೆ ಬರುವರು. ನಿನಗೆ ಪಾಂಡಿತ್ಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ನೀನು ಹೇಗೆ ಅವರೊಡನೆ ಮಾತನಾಡುವೆ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದ್ದರು. ಅವರ ಪತ್ರ ನನಗೆ ತಲುಪಲು ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಯವಾಗಿತ್ತು, ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ನನ್ನ ವೈರಾಗ್ಯದ ಕಾವು ನನ್ನನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಬಿಟ್ಟಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಸಮ್ಮತಿಸಿದೆ. ನಂತರ ನನಗೆ ಅರ್ಥವಾಯಿತು, ಅವರು ಏನು ಬರೆದಿದ್ದರೂ ಅದು ಬಹು ಮೌಲ್ಯವುಳ್ಳದ್ದಾಗಿತ್ತು ಎಂದು: ಆಳವಾದ ಜ್ಞಾನ, ಪಾಂಡಿತ್ಯ, ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಇಲ್ಲದ ಹೊರತು ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರ ಮತ್ತು ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಲಾರವು ಎಂಬುದು ಸಂಪೂರ್ಣ ನಿಜ. ಅಲ್ಲದೆ, ವೇದಾಂತವನ್ನು ಅರಸಿ ಬರುವ ವಿದೇಶೀ ಭಕ್ತರೊಡನೆ ನಾನು ಮಾತನಾಡಬೇಕಾಗುವುದು ಎಂದು ಅವರು ನುಡಿದಿದ್ದ ಭವಿಷ್ಯವೂ ನಿಜವಾಯಿತು. ನೋಡಿ, ನಾನಿಂದು ನಿಮ್ಮೊಡನೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರುವೆ; ನನಗೆ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಇದನ್ನು ಹೇಗೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು?

ಅನಂತರ ಸ್ವಾಮಿ ಪ್ರೇಮಾನಂದರು ನನ್ನ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಮತ್ತಷ್ಟು ಬುದ್ಧಿವಾದ ಹೇಳಿದರು. ನನ್ನ ಕಾಲೇಜು ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ಕೊನೆಯ ಎರಡು ವರ್ಷಗಳಿಗೆ ಬಂಗಾಲದ ಸಣ್ಣ ಒಂದು ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ನಾನು ತೀರ್ಮಾನಿಸಿದ್ದೆ, ಏಕೆಂದರೆ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಾಲರು ಜಗದ್ವಿಖ್ಯಾತ ಪಂಡಿತರಾಗಿದ್ದರು. *

(ಮುಂದುವರಿಯುವುದು)

ವಿವೇಕಪ್ರಭ

ಭಕ್ತನ ಲಕ್ಷಣ

ಭಾಗ - ೪

ಅನುಪೇಕ್ಷ : ಆಸೆಗೂ ಅಪೇಕ್ಷೆಗೂ ಏನು ವ್ಯತ್ಯಾಸ? ಆಸೆಯು ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಮಾನಸಿಕ ಧರ್ಮ - ಸುಖವನ್ನು ಬಯಸುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿ, ಅದು ಭೌತಿಕ ಅಥವಾ ಮಾನಸಿಕವಾಗಿರಬಹುದು, ಇಂದ್ರಿಯ ಸುಖದ ಆಸೆ ಇರಬಹುದು, ಕೀರ್ತಿಕಾಮನೆ ಇರಬಹುದು. ಅಪೇಕ್ಷೆಗೆ ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ವಿಷಯವಿರುತ್ತದೆ. ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ವ್ಯಕ್ತಿಯಿಂದಾಗಲಿ, ಕೆಲಸದಿಂದಾಗಲಿ, ಸನ್ನಿವೇಶದಿಂದಾಗಲಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ವಿಷಯವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವುದು. ಇಲ್ಲಿ ಸುಖದ ಬಯಕೆ ಇರಲೇಬೇಕೆಂದೇನಿಲ್ಲ. ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯಿಂದಾಗಲಿ, ಸಂಸ್ಥೆಯಿಂದಾಗಲಿ ನಾನು ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಬಹುದು. ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಮನೆಗೆ ಹೋದಾಗ ನಾನು ಆದರಾತಿಥ್ಯವನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಬಹುದು. ನನಗಾಗದ ಒಬ್ಬರಿಗೆ ಕೆಟ್ಟದ್ದಾಗಲಿ ಎಂದು ನಾನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಬಹುದು. ಯಾರಿಂದಾದರೂ ನಾನು ಸಾಂತ್ವನವನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಬಹುದು. ದೇವರಿಂದಲೂ ನಾವು ಅನೇಕ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತೇವೆ, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇವೆ. ನಮ್ಮ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಈಡೇರದೆ ಇರಬಹುದು. ಅಪೇಕ್ಷೆಯು ನಿರಾಸೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಇದೇ ರೀತಿ ವರ್ತಿಸಬೇಕೆಂದು ನಾವು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದಾಗ, ಅವನು ಆರೀತಿ ವರ್ತಿಸದಿದ್ದಾಗ ನಮಗೆ ತುಂಬ ನಿರಾಸೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ, ಕೋಪವೂ ಬರುತ್ತದೆ. ಆ ರೀತಿ ಅಪೇಕ್ಷಿಸದೆ ಇದ್ದಾಗ, ಅವನು ನಮಗೆ ವಿರೋಧವಾಗಿ ವರ್ತಿಸಿದರೂ, ನಾವು ವಿಚಲಿತರಾಗದೇ ಇರಬಹುದು. ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದುದು ಆಗದೇ ಇದ್ದಾಗ ಎಷ್ಟು ನೋವಾಗುತ್ತದೋ ಅನುಪೇಕ್ಷವಾಗಿ ಉಂಟಾಗುವ ಒಳಿತು ಅಷ್ಟೇ ಆನಂದವನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಭಕ್ತನು ನಿರ್ಲಿಪ್ತನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಅವನಿಗೆ ಅನುಪೇಕ್ಷವಾಗಿ ಒಳಿತು ಕೆಡಕುಗಳೆರಡೂ ಉಂಟಾಗುತ್ತಿರಬಹುದು. ಅವನು ಎರಡನ್ನೂ ಸಮಾನವಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಾನೆ - ಅವನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವುದೂ ಇಲ್ಲ, ಉಪೇಕ್ಷಿಸುವುದೂ ಇಲ್ಲ.

ಅಪೇಕ್ಷೆಯ ಇನ್ನೊಂದು ಉತ್ತಮ ಮುಖವಿದೆ - ಇತರರ ಒಳಿತನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವುದು - ಸರ್ವಭೂತಹಿತದಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗಿರುವುದು. ಅವನು ಪರಹಿತದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿತಿವಂತನು ಕಾಣುತ್ತಾನೆ. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸುಭಾಷಿತವಿದೆ :

ಯೇ ಕೇಚಿತ್ ದುಃಖಿತಾ ಲೋಕೇ ಸರ್ವೇ ತೇ ಸ್ವಸುಖೇಚ್ಛಯಾ |

ಯೇ ಕೇಚಿತ್ ಸುಖಿತಾ ಲೋಕೇ ಸರ್ವೇ ತೇಽಸ್ವಸುಖೇಚ್ಛಯಾ ||

ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿರುವ ದುಃಖಕ್ಕೆಲ್ಲ ಕಾರಣ ಸ್ವಸುಖಬಯಕೆ, ಹಾಗೂ ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿರುವ ಸುಖಕ್ಕೆಲ್ಲ ಕಾರಣ ಇತರರ ಸುಖವನ್ನು ಬಯಸುವುದು.

ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಭಿಕ್ಷುಕರು. ನಾವು ಹಣ ಅಥವಾ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಕೇಳದೇ ಇರಬಹುದು. ಆದರೆ ಪ್ರೀತಿ, ಸಹಾನುಭೂತಿ, ಪ್ರಶಂಸೆ, ಮಾನ್ಯತೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಬೇಡುತ್ತೇವೆ. 'ನನ್ನ ಕಡೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಗಮನಿಸಿ, ಒಂದೆರಡು ಹೊಗಳಿಕೆಯ ಮಾತನ್ನಾಡಿ, ನನಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಾನ್ಯತೆಯನ್ನು ನೀಡಿ, ಸ್ವಲ್ಪ ಪ್ರೀತಿಯ ಆಹಾರವನ್ನು ನೀಡಲಾರಿರಾ?' ಎಂಬಿತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಬೇಡುವಂತಿರುತ್ತದೆ ನಮ್ಮ ಭಾವ. ಒಂದು ಉಪನ್ಯಾಸವನ್ನು ನೀಡಿದ ಮೇಲೆ - ಅದು ಒಳಿತರಲಿ, ಕೆಟ್ಟದ್ದರಲಿ - ಶ್ರೋತೃಗಳ ಹೊಗಳಿಕೆಯನ್ನು ನಾವು ಅತಿಯಾಗಿ ಬಯಸುತ್ತೇವೆ. ಯಾರೂ ಹೊಗಳದಿದ್ದರೆ ತೀರಾ ನಿರಾಸೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಕೆಲವರು ಜನರ ಗಮನವನ್ನು ಸೆಳೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಏನೇನೋ ವಿಚಿತ್ರ ಕೃತ್ಯಗಳನ್ನು - ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ದುಷ್ಕೃತ್ಯಗಳನ್ನೂ - ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಯಾವುದಾದರೂ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕು ('ಯೇನ ಕೇನ ಪ್ರಕಾರೇಣ ಪ್ರಸಿದ್ಧಪುರುಷೋ ಭವ') ಎಂಬುದು ಅವರ ಧೋರಣೆ. ಆದರೆ ಭಕ್ತನ ಧೋರಣೆ, ಯಾವುದಾದರೂ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನ ಪ್ರೀತಿಗೆ ಒಳಗಾಗಬೇಕು ಎಂಬುದು. ಭಗವದ್ಭಾವದಲ್ಲಿ ಅವನು ಎಷ್ಟೊಂದು ಆಂತರಿಕ ಸುಖವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆಂದರೆ, ಯಾರಿಂದಲೂ ಯಾವುದರಿಂದಲೂ ಏನನ್ನೂ ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

ಶುಚಿ : ಭಕ್ತನು ಶುಚಿಯಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಅಂದರೆ ಅವನು ಮಡಿವಂತನೆಂದಲ್ಲ. ಮಡಿವಂತರ ಸ್ವಭಾವ ಹೀಗಿರುತ್ತದೆ : ಸ್ನಾನ ಮಾಡಬೇಕು, ದೇಹದ ಕೊಳೆ ಹಾಗೆಯೇ ಇದ್ದರೂ ಪರವಾಗಿಲ್ಲ; ಅದು ಎಷ್ಟೇ ಕೊಳೆಯಾಗಿದ್ದರೂ ಮಡಿಬಟ್ಟೆ ಉಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು; ಕೆಲವನ್ನು ಕೆಲವರನ್ನು ಮುಟ್ಟಬಾರದು, ಬೇರೆ ಏನೇ ಕೊಳಕು ಪದಾರ್ಥವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದರೂ ಪರವಾಗಿಲ್ಲ; ಆಹಾರದ ಮೇಲೆ ಎಷ್ಟೇ ನೋಣಗಳು ಕುಳಿತಿರಬಹುದು, ಆದರೆ ಕೆಳವರ್ಗದ ಜನರು ಅದನ್ನು ಮುಟ್ಟಲೇ ಬಾರದು; ನೀರು ಮಲಿನವಾಗುವುದು ಕೆಲವು ವರ್ಗದ ಜನರು ಅದನ್ನು ಮುಟ್ಟುವುದರಿಂದ, ಅದರಲ್ಲಿರುವ ಕೊಳೆಯಿಂದಲ್ಲ - ಹೀಗೆ ಮಡಿವಂತಿಕೆಯ ಹಲವು ರೂಪಗಳಿವೆ. ಆದರೆ ಭಕ್ತನು, ಯಾವುದೇ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರಲಿ, ಸದಾ ಶುಚಿ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವನು ಯಾವಾಗಲೂ ಪವಿತ್ರ ಭಗವತ್ಸಾನ್ನದ್ಯದಲ್ಲಿರುತ್ತಾನೆ.

ಛಾಂದೋಗ್ಯ ಉಪನಿಷತ್ತಿನ ಈ ಮಂತ್ರವು ತುಂಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದುದು, ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರು ಇದನ್ನು ಹಲವು ಕಡೆ ಉದಾಹರಿಸುತ್ತಾರೆ : ಆಹಾರಶುದ್ಧಿ ಸತ್ತ್ವ ಶುದ್ಧಿಃ, ಸತ್ತ್ವ ಶುದ್ಧಿ ಧ್ರುವಾ ಸ್ಮೃತಿಃ, ಸ್ಮೃತಿಲಂಭೇ ಸರ್ವಗ್ರಂಥೀನಾಂ ವಿಪ್ರಮೋಕ್ಷಃ! - ಆಹಾರ

ಶುದ್ಧಿಯಿಂದ ಮನಸ್ಸು ಶುದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತದೆ, ಮನಸ್ಸು ಶುದ್ಧಿಯಿಂದ ಆತ್ಮ ಸ್ಮರಣೆ ಸ್ಥಿರವಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಇದರಿಂದ ಎಲ್ಲ ಬಂಧನಗಳೂ ಕಳಚಿ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ನಾವು ಉಣ್ಣುವ ಆಹಾರ ಮುಖ್ಯವಾದರೂ, ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಮೂಲಕ ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ಎಲ್ಲ ವಿಷಯಗಳೂ ಆಹಾರವೇ - ಎಂಬುದು ಶ್ರೀಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರೂ ಇದನ್ನೇ ಸಮರ್ಥಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮೂರು ಬಗೆಯ ಆಹಾರಗಳಿವೆ ಎಂದು ಪಿ.ಡಿ. ಔಸ್ಪೆಂಸ್ಕಿ ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತಾರೆ : ಬಾಯಿಯ ಮೂಲಕ ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ಆಹಾರ, ನಾವು ಉಸಿರಾಡುವ ಗಾಳಿ ಮತ್ತು ಇಂದ್ರಿಯ ಸಂವೇದನೆಗಳು. ಈ ಮೂರೂ ಶುದ್ಧವಾಗಿರಬೇಕು, ಆಗ ಅಂತಃಶುದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಸ್ವಾಮಿ ಯತೀಶ್ವರಾನಂದರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ: “ಯಾವಾಗಲೂ ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟೂ ಎಚ್ಚರದಿಂದಿರಿ, ಪೂರ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಂದಿರಿ. ಯಾವುದೇ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಮೂಲಕವು ಯಾವುದೇ ಅನಿಷ್ಟ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳು ಉಂಟಾಗದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಿ. ಅವು ಒಳಗೆ ಬೇರುಬಿಟ್ಟರೆ, ಕೂಡಲೇ ಕಿತ್ತುಹಾಕಿ. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ವಿವೇಕಶಕ್ತಿ ಸದಾ ಜಾಗೃತವಾಗಿರಲಿ.” (ಧ್ಯಾನ ಮತ್ತು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಜೀವನ, ಪು.೧೫೨)

ಇನ್ನೊಂದು ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಶೌಚವೆಂದರೆ ನೈತಿಕ ಶುದ್ಧಿ - ನೈತಿಕವಾಗಿ ಶುದ್ಧ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸುವುದು. ಈ ಕೆಳಗಿನ ಸುಭಾಷಿತವು ತುಂಬ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾದುದು:

**ಸರ್ವೇಷಾಮಪಿ ಶೌಚಾನಾಮರ್ಥಶೌಚಂ ಪರಂ ಸ್ಮೃತಮ್ |
ಯೋ ಅರ್ಥಶುಚಿಃ ಸ ಶುಚಿಃ ನ ಮೃದ್ಧಾರಿ ಶುಚಿಃ ಶುಚಿಃ ||**

“ಎಲ್ಲ ಶೌಚಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅರ್ಥಶೌಚವೇ ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದು. ಯಾರು ಅರ್ಥಶುಚಿಯೋ ಅವನೇ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಶುಚಿ, ಮಣ್ಣು ನೀರಿನಿಂದ ಶುಚಿಗೊಂಡವನು ಶುಚಿಯೇ ಅಲ್ಲ.” ಅರ್ಥಶೌಚವೆಂದರೆ ಸತ್ಯನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ, ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿ, ಇತರರನ್ನು ವಂಚಿಸದೆ, ನೋಯಿಸದೆ ಹಣ ಗಳಿಸುವುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಐದು ಬಗೆಯ ಶೌಚಗಳನ್ನು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ:

ಸತ್ಯಶೌಚಂ ಮನಃಶೌಚಂ ಶೌಚಮಿಂದ್ರಿಯನಿಗ್ರಹಃ |

ಸರ್ವಭೂತದಯಾ ಶೌಚಂ ಜಲಶೌಚಂ ತು ಪಂಚಮಮ್ ||

“ಸತ್ಯನುಡಿ, ಮನಃಶುದ್ಧಿ, ಇಂದ್ರಿಯನಿಗ್ರಹ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಣಿ ದಯೆ ಇವು ನಾಲ್ಕು ಉತ್ತಮ ಶೌಚಗಳು. ಜಲಶೌಚವು ಅತ್ಯಂತ ಕೆಳಗಿನದಾದ ಐದನೆಯದು.”

ಮಹಾಭಾರತವು ಸುಂದರ ಉಪಮೆಯ ಮೂಲಕ ಅಂತರಂಗ ಶುದ್ಧಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತದೆ:

ಆತ್ಮಾನದೀ ಸಂಯಮತೋಯಪೂರ್ಣಾ

ಸತ್ಯಾವಹಾ ಶೀಲತಟಾ ದಯೋರ್ಮಿಃ |

ತತ್ರಾವಗಾಹಂ ಕುರು ಪಾಂಡಪುತ್ರ

ನ ವಾರಿಣಾ ಶುದ್ಧ್ಯತಿ ಚಾಂತರಾತ್ಮಾ ||

“ಈ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವೇ ಒಂದು ನದಿ. ಸಂಯಮವೇ ಅದರ ನೀರು. ಸತ್ಯವೇ ಅದರ ಹರಿಯುವಿಕೆ. ಶೀಲವು ಅದರ ಎರಡು ದಡ. ದಯೆಯೇ ಅಲೆ. ಹೇ ಪಾಂಡುಪುತ್ರ, ಆ ನದಿಯಲ್ಲಿ ನೀನು ಮುಳುಗುಹಾಕು. ನೀರಿನಿಂದ ಅಂತರಾತ್ಮವು ಶುದ್ಧವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.”

ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ: ಸಾಧುವಿನ ಕಮಂಡಲು ಎಲ್ಲ ತೀರ್ಥಸ್ಥಳಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿಬಂದರೂ ತನ್ನ ಕಹಿ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಅದು ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ. ಪುರಂದರದಾಸರು ಹಾಡುತ್ತಾರೆ: “ಮಿಂದಲ್ಲಿ ಫಲವೇನು ಮೀನುಮೊಸಳೆಯಂತೆ, ನಿಂದಲ್ಲಿ ಫಲವೇನು ಶ್ರೀಶೈಲ ಕಾಗೆಯಂತೆ. ಹೊರಗೆ ಮಿಂದು ಒಳಗೆ ಮೀಯದವರ ಕಂಡು ಬೆರಗಾಗಿ ನಗುತ್ತಿದ್ದ ಪುರಂದರ ವಿಠಲ.” ‘ಭಕ್ತಿ ಸೌರಭ’ ದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಾತು ಬರುತ್ತದೆ: “ಸರ್ವವು ಪದೇಪದೇ ಪೊರೆ ಬಿಡುತ್ತದೆ, ಆದರೆ ಅದು ತನ್ನೊಳಗಿನ ವಿಷವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ.

ದಕ್ಷ: ಭಕ್ತನು ದಕ್ಷನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ದಕ್ಷ ಆಡಳಿತಗಾರ - ಹೊರಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಒಳಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಅಂತರಂಗದ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಅವನು ದಕ್ಷನು. ಏಕೆಂದರೆ ಅವನು ಇಂದ್ರಿಯ ಮನಸ್ಸು ಆಸೆ ಮುಂತಾದವುಗಳಿಗೆ ದಾಸನಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಎಲ್ಲ ಅಂಶಗಳೂ ಅವನ ನಿಗ್ರಹದಲ್ಲಿರುತ್ತವೆ. ಸರ್ವಶಕ್ತನಾದ ಭಗವಂತನ ದಾಸನಿಗೆ ಬೇರಿನ್ನಾವ ದಾಸ್ಯವೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ನಾವು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ನೋಡುವಂತೆ ಒಬ್ಬ ಯಜಮಾನನಿಗೆ ದಾಸನಾಗಿರುವವನು ತನ್ನ ಕೆಳಗಿನವರ ಮೇಲೆ ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ಪಡೆಯಬಯಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಭಕ್ತನು ಪ್ರಭುತ್ವದ ಅಹಂ ಇಲ್ಲದೆ ತನ್ನೊಳಗೆ ಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ಸಾಧಿಸುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಹೊರಗೆ ದಾಸ್ಯ ಮನೋಭಾವವಿಲ್ಲದೆ ನಮ್ರಭಾವದಿಂದಿರುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರು ಹೇಳುವಂತೆ, ಭಕ್ತನಾದರೂ ಮೂರ್ಖನಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಒಬ್ಬ ಶ್ರೀಮಂತನಿದ್ದರೆ ಅವನಿಗೊಬ್ಬ ಆಳು - ಅತ್ಯಂತ ವಿಧೇಯ, ಹೇಳಿದಷ್ಟೇ ಹೇಳಿದಂತೆಯೇ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಒಮ್ಮೆ ಶ್ರೀಮಂತನು ಬಿಸ್ಕೆಟ್ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಾ ಎಂದು ಆಳಿಗೆ ಹೇಳಿದ. ಆಳು ಅದನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಂದು ಕೊಟ್ಟ. ಶ್ರೀಮಂತ ಕೋಪದಿಂದ, “ಮೂರ್ಖ, ಬಿಸ್ಕೆಟನ್ನು ಹಾಗೇನೂ ತರೋದು? ತಟ್ಟೆಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬರಬೇಕೊಂತ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವೇನೋ? ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ನಾನೇನಾದರೂ ಹೀಗೆ ಕೇಳಿದರೆ ತಟ್ಟೆಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡುಬರಬೇಕು, ತಿಳೀತೆ?” “ಆಗಲಿ, ಸಾರ್” ಎಂದು ತಲೆಬಾಗಿ ಆಳು ಹೊರಟುಹೋದ. ಕೆಲವು ದಿನಗಳ ನಂತರ “ನನ್ನ ಚಪ್ಪಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಾ” ಎಂದು ಶ್ರೀಮಂತನ ಅಪ್ಪಣೆ ಯಾಯಿತು. ಆಳು ಬೆಳ್ಳಿಯ ತಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಚಪ್ಪಲಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಂದ. ಭಕ್ತನಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಮೂರ್ಖತನ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

ಅವನು ಹೊರಗಿನ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣೆಯಲ್ಲಿಯೂ ದಕ್ಷನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಮೃದುವಾದರೂ ದಕ್ಷನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಮೊಳಕೆ

ವಿವೇಕಪ್ರಭ

ಮೃದುವಾದರೂ ಮಣ್ಣನ್ನು ಭೇದಿಸಿಕೊಂಡು ಹೊರಬರುತ್ತದೆ. ನಾಲಗೆ ಮೃದುವಾದರೂ, ಹಲ್ಲಿನಿಂದ ಕಚ್ಚಿಸಿಕೊಂಡರೂ, ಹಲ್ಲಿನ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಮತ್ತೆ ಅದಕ್ಕೆ ಆಯಸ್ಸು ಜಾಸ್ತಿ - ಹುಟ್ಟಿನಿಂದ ಸಾಯುವವರೆಗೂ ಇರುತ್ತದೆ. ಕಠಿಣವಾದ ಹಲ್ಲು ತಡವಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬೇಗ ಉದರಿಹೋಗುತ್ತದೆ. ತುಲಸೀದಾಸರು ಭಕ್ತನನ್ನು ನಾಲಗೆಗೆ ಹೋಲಿಸುತ್ತಾರಂತೆ. ನಾಲಗೆ ಮೃದುವಾಗಿರುತ್ತದೆ, ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಗ್ರಹಬುದ್ಧಿ ಇಲ್ಲ. ಅದು ಏನನ್ನೂ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ, ಹಿಡಿದು ಕೊಳ್ಳುವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಒಳಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಇಲ್ಲವೆ ಹೊರಗೆ ಹಾಕುವುದಷ್ಟೇ ಅದರ ಕೆಲಸ. ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಚಿಂದಿಚಿಂದಿ ಮಾಡುವ, ನುಗ್ಗು ನುರಿ ಮಾಡುವ ಬಲಿಷ್ಠ ಹಲ್ಲುಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಜೀವ ಮಾನವೆಲ್ಲ ಕಳೆದರೂ ನಾಲಗೆ ಅಪಾಯಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗದು. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಹಲ್ಲುಗಳಿಂದ ನೋವು ತಿಂದರೂ ಅದು ಪ್ರತೀಕಾರ ಮಾಡದು. ಅದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಬಲಿಷ್ಠ ಹಲ್ಲುಗಳಿಗೆ ಏನಾದರೂ ಸಿಕ್ಕಿಹಾಕಿಕೊಂಡು ಬಾಧೆ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ಈ ಕೋಮಲ ನಾಲಗೆ ಸೂಕ್ತವಾಗಿ, ಮೆಲ್ಲಗೆ, ಆ ಬಾಧೆಯನ್ನು ನಿವಾರಿಸುವ ಸೇವೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಉಳಿದ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ನಿರ್ವಹಿಸುವುದು ಒಂದು ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾತ್ರ. ಕಿವಿಗೆ ಕೇಳುವ ಕೆಲಸ ಒಂದೇ, ಕಣ್ಣಿಗೆ ನೋಡುವ ಕೆಲಸ ಮಾತ್ರ. ಆದರೆ ನಾಲಗೆ ಎರಡು ಕೆಲಸಗಳನ್ನು - ತಿಂದ ಆಹಾರದ ರುಚಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಮತ್ತು ಮಾತನಾಡುವ ಕೆಲಸ - ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತದೆ. ಭಕ್ತನು ಇಂತಹ ಗುಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದವನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. (ಭಕ್ತಿ ಸೌರಭ, ಪು. ೭೮ - ೭೯)

ಉದಾಸೀನ: ಭಕ್ತನು ಉದಾಸೀನನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಉದಾಸೀನತೆ ಸೋಮಾರಿತನವಲ್ಲ, ನಿರುತ್ಸಾಹವೂ ಅಲ್ಲ ಮತ್ತು ಉಪೇಕ್ಷೆಯೂ ಅಲ್ಲ. ಸೋಮಾರಿಗಳು ಮೇಲ್ನೋಟಕ್ಕೆ ಉದಾಸೀನರಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಒಳಗಡೆ ಹಲವು ಆಸಕ್ತಿಗಳು ಮನೆಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುತ್ತವೆ. ಇತರರು ತಂದು ಒದಗಿಸಿದರೆ ಎಲ್ಲ ಸುಖವೂ ಅವರಿಗೆ ಬೇಕು. ತಾವೇ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಉದಾಸೀನತೆ, ಬೇರೆಯವರು ಮಾಡಿ ಬಡಿಸಿದರೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಉಣ್ಣುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಉಪೇಕ್ಷೆಯೂ ಒಳ್ಳೆಯದಲ್ಲ. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಇತರರನ್ನು ಉಪೇಕ್ಷಿಸುವುದು ನಾವು ಅವರಿಗೆ ಮಾಡಬಹುದಾದ ದೊಡ್ಡ ಹಿಂಸೆ. ದ್ವೇಷಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತ ಉಪೇಕ್ಷಿಸುವುದು ಕೆಟ್ಟದ್ದು. ದ್ವೇಷಿಸುವಾಗ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ನಾವು ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ ನೀಡುತ್ತೇವೆ, ಆದರೆ ಉಪೇಕ್ಷಿಸುವುದೆಂದರೆ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸುತ್ತೇವೆ, ಅವನ ಇರುವಿಕೆಯನ್ನೇ ನಾವು ಗುರುತಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ನಾವು ಅನೇಕ ಬಾರಿ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಉಪೇಕ್ಷಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಉಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ಭಕ್ತನು ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಗೌರವಿಸುತ್ತಾನೆ, ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಪರಿಗಣಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಉತ್ ಎಂದರೆ ಉನ್ನತಸ್ತರದಲ್ಲಿ, ಆಸೀನ ಎಂದರೆ ಇರುವವನು. ಭಕ್ತನು ಭಗವದ್ಭಾವದ ಉನ್ನತ ಸ್ತರದಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ ಅವನು ಎಲ್ಲ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ ನಿರ್ಲಿಪ್ತ ಭಾವದಿಂದ ಇರುತ್ತಾನೆ. ಸಾಮಾನ್ಯ

ವಿಷಯಗಳಾವುವೂ ಅವನನ್ನು ತಾಕುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಮಿಥಿಲಾ ನಗರವು ಉರಿಯುತ್ತಿದ್ದರೂ ಜನಕನು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ವಿಚಲಿತನಾಗಲಿಲ್ಲ. ರೋಮ್ ನಗರವು ಸುಟ್ಟುಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾಗ ನೀರೂ ಪಿಟೀಲು ಬಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ನೀರೂಗೆ ಜನರ ದುಃಖದ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಕಳಕಳಿ ಇಲ್ಲ, ತನ್ನ ಸುಖದಲ್ಲೇ ಆತ ಮತ್ತನಾಗಿದ್ದ. ಇದು ಉದಾಸೀನತೆಯಲ್ಲ. ಮಿಥಿಲಾನಗರವು ಭಸ್ಮವಾಗುವುದೆಂದರೆ ಅಪಾರ ಹಾನಿ, ಆ ಹಾನಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಜನಕನು ಉದಾಸೀನನಾಗಿದ್ದ, ಜನರ ಬಗ್ಗೆ ಕಳಕಳಿ ಇರಲಿಲ್ಲವೆಂದಲ್ಲ. ಒಬ್ಬ ಆಗರ್ಭ ಶ್ರೀಮಂತನಿದ್ದ. ಅವನು ಅಪಾರ ಹಣವನ್ನು ಒಂದು ಬ್ಯಾಂಕಿನಲ್ಲಿ ಜಮಾಯಿಸಿದ್ದ. ಆ ಬ್ಯಾಂಕು ದಿವಾಳಿಯಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಹಣ ನಷ್ಟವಾಯಿತು. ಈ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದಾಗ ಅವನಿಂದ, “ಪರವಾಗಿಲ್ಲ, ನಾನೇನೂ ಆ ಹಣವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವಲ್ಲ!” ಇದು ಉದಾಸೀನತೆ.

ಉದಾಸೀನತೆಯೆಂದರೆ ಕೇವಲ ಸಾಕ್ಷೀಭಾವದಲ್ಲಿರುವುದು - ನಿರಪೇಕ್ಷದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ, ತಾದಾತ್ಮ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಎಲ್ಲ ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ ನೋಡುವುದು. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇಳುವ ವಿವಿಧ ಆಲೋಚನೆ ಭಾವಗಳ ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ ಸಾಕ್ಷಿಯಂತೆ ನೋಡುವುದು. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಕೆಟ್ಟ ಆಲೋಚನೆಗಳು ಬಂದಾಗ ಅವುಗಳು ತುಂಬ ಕೆಟ್ಟದ್ದೆಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಶಪಿಸುತ್ತ ಅವುಗಳನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸುತ್ತೇವೆ. ಈ ರೀತಿ ದ್ವೇಷಿಸಿದರೂ ಅವುಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ ನೀಡಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಉದಾಸೀನ ಭಾವ ದಿಂದಿದ್ದರೆ ಅವುಗಳು ಬಂದಂತೆಯೇ ಹೊರಟುಹೋಗುತ್ತವೆ. ಮನಗೆ ಅತಿಥಿಗಳು ಬಂದಾಗ ಅವರನ್ನು ತುಂಬ ಉಪಚರಿಸಿದರೆ ಅವರು ತಂಗಿಬಿಡುತ್ತಾರೆ, ಸುಲಭವಾಗಿ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ರೈಲ್ವೆ ಪ್ಲಾಟ್‌ಫಾರ್ಮ್ ಬಂದುಹೋಗುವ ನೂರಾರು ರೈಲುಗಳಿಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ನಿಂತಿರುತ್ತದೆ.

ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಶಿಷ್ಯರಾದ ಸ್ವಾಮಿ ಬ್ರಹ್ಮಾನಂದರು ತಮ್ಮ ಪರಿವ್ರಾಜಕ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆ ಒಂದು ತೀರ್ಥಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಧ್ಯಾನಕ್ಕೆ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಆಗ ತುಂಬ ಚಳಿ. ಅವರು ಸಾಮಾನ್ಯ ಉಡುಪಿನಲ್ಲಿದ್ದರು. ಭಕ್ತನೊಬ್ಬನು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಒಂದು ಕಂಬಳಿಯನ್ನು ತಂದು ಅವರ ಮುಂದೆ ಇಟ್ಟನು. ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಗಮನಿಸಿದರೂ ಉದಾಸೀನ ಭಾವದಿಂದಿದ್ದರು. ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಯದ ನಂತರ ಕಳೆನೊಬ್ಬನು ಬಂದು ಆ ಹೊಸ ಕಂಬಳಿಯನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೋದನು. ಅದನ್ನೂ ಗಮನಿಸಿದ ಬ್ರಹ್ಮಾನಂದರು ಮುಗುಳ್ಳಕುರು.

ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಹೊಗಳುತ್ತಾರೆ, ಕೆಲವರು ತೆಗಳುತ್ತಾರೆ, ಕೆಲವರು ಹಾರ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ, ಕೆಲವರು ಒದೆಯುತ್ತಾರೆ. ನಾವು ಹಸುವನ್ನು ಒಮ್ಮೆ ಪೂಜಿಸುತ್ತೇವೆ, ಒಮ್ಮೆ ಹೊಡೆಯುತ್ತೇವೆ. ಈ ಪ್ರಪಂಚವೇ ಹೀಗೆ. ಭಕ್ತನು ಈ ಎಲ್ಲ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಉದಾಸೀನನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಅವನು 'ತುಲ್ಯನಿಂದಾಸ್ತುತಿ' ಯಾಗಿರುತ್ತಾನೆ.